

Remissvar Unizon

Delbetänkandet Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling m.m. (SOU 2106:42)

Sammanfattning: Unizon välkomnar en översyn av lagen i sin nuvarande form och håller med utredarna om att 2011 års skärpning av straffskalan för köp av sexuell tjänst inte gett av lagstiftaren önskad effekt. Unizon vill därför se åtgärder för detta. Vi delar dock inte antagandet att en gradindelning av brottet är rätt väg att gå då vi anser att detta kan ge motsatt effekt och riskerar relativisera det straffrättsliga skyddet mot köp av sexuell tjänst. Det är av yttersta vikt att polismyndigheten och åklagareämbetet följer rådande lagstiftning. Att skylla på resursbrist är varken hållbart eller rimligt. Precis som utredarna framhåller (3.5.3) är detta brott lågprioriterat inom polisen och förundersökningarna är många gånger bristfälliga vilket leder till rättsosäkerhet för personer som varit utsatta i prostitution. Det är anmärkningsvärt att så många förundersökningar har allvarliga brister. Det är dessutom avgörande att rättstillämpningen skärps generellt samt att straffvärdet höjs. Ofta går detta hand i hand. Förutom höjda straffvärden behövs en tydligare och mer adekvat rättstillämpning i hela den rättsvärdande kedjan och ett undantag från kravet på den dubbla straffbarheten gällande brottet köp av sexuell tjänst. Den attitydsförändring som lagstiftarna syftar till att uppnå måste återspegla sig i rättstillämpningen av lagstiftningen. Av samma anledning motsätter vi oss en gradindelning av brottet köp av sexuell handling av barn. Unizon anser också att samtliga personer som säljer en sexuell tjänst bör få målsägandestatus. Unizon välkomnar en ny utformning av oaktsamhetsbestämmelser men menar att lagstiftaren bör gå ytterligare ett steg och inför ett så kallat strikt ansvar gällande åldersrekvisitet.

3.7.3 Gradindelning av brottet köp av sexuell handling

Unizon avfärdar förslaget om gradindelning av brottet köp av sexuell tjänst. En gradindelning riskerar att leda till att hela syftet med sexköpslagen urholkas och att samhällets resurser riktas mot att bekämpa och döma de fall som anses som mer straffvärda. Det normerande inslaget i ett förbud mot sexköp riskerar att gå förlorat. Att ta sig rätten att köpa en annan människas kropp är att anses som en form av våld i sig, strider mot mänskliga rättigheter och går helt emot principen om ett jämställt samhälle. En gradindelning ger signaler att vissa sexköp anses som mindre straffvärda än andra och att det eventuellt kan finnas ett mått av frivillighet i vissa fall. Den attitydsförändring som lagstiftarna syftar att uppnå måste återspegla sig i rättstillämpningen av lagstiftningen. Det behövs obligatoriska utbildningssatsningar både inom polis och inom rättsväsende runt detta område. Precis som betänkandet belyser så medför prostitution som företeelse stora skador både på enskilda individer och på samhället i stort. Lagstiftning, straffvärde och rättstillämpning utgör viktiga medel i att bekämpa detta, både för att avskräcka enskilda från att begå brottet men också genom den normerande effekt en sådan lagstiftning har på samhället. Unizon anser därför att det kan behövas en skärpning i straffvärdet för brottet köp av sexuell tjänst i stort. I förhållande till detta avsnitt bör också tilläggas att Unizon anser att samtliga personer som säljer en sexuell tjänst bör få målsägandestatus när det gäller brottet köp av sexuell handling oavsett om det gradindelas eller ej. Unizon anser inte att detta ska vara en bedömning från fall till fall som det är idag.

Unizon instämmer i det särskilda yttrande som lämnats in av experterna Kajsa Wahlberg, Stina Holmberg, Marianne Nordström och Patrik Cederlöf, att brottet köp av sexuell tjänst kvarstår och att rättsväsendets myndigheter utvecklar sitt arbetssätt. Med tillägget om ovanstående förslag om ändring gällande skärpning av straffvärdet.

3.7.5 Dubbel straffbarhet

Unizon tillbakavisar utredningens förslag om att brottet köp av sexuell handling inte ska undantas kravet på dubbelstraffbarhet.

Det är problematiskt att så hög andel (mer än 70 %, SOU: 2016:42:113) av köpare av sexuell tjänst uppger att de begår brottet utomlands. Detta indikerar att brottet köp av sexuella tjänster i sig kan vara något som personer (män) gör medvetet när de befinner sig i ett land där det inte är straffbart, av just den anledningen. Uppenbarligen behövs den svenska hållningen förstärkas ur ett normgivande perspektiv så att inte svenska medborgare systematiskt begår brott som är förbjudna i Sverige, i andra länder mot andra länders medborgare.

Utredningen lyfter bland annat fram att det är fråga om systematik och hänvisar till att en rad sexualbrott redan har undantagits från kravet om dubbel straffbarhet men att det gemensamma är att det handlar om brott begångna mot barn under 18 år. I dag finns inget undantag när det gäller sådana brott begångna mot vuxna. Exempelvis kan en person som utomlands begått ett fall av våldtäkt inom äktenskapet inte lagföras i Sverige om landet där våldtäkten begåtts inte har kriminaliserat en sådan gärning. Utredningen anser därför att det är ologiskt att införa ett undantag på ett sexualbrott av mindre allvarlig karaktär där normalpåföljden är böter. Utredarna menar att om det i framtiden uppstår en större samsyn runt brottet bör en översyn av undantagen från dubbel straffbarnet runt samtliga sexualbrott mot vuxna göras. Unizon välkomnar naturligtvis även en översyn av undantagen från dubbel straffbarhet vad det gäller sexualbrott i stort. Unizon anser dock att det går att motivera att just brottet köp av sexuell tjänst bör undantas bestämmelsen på dubbel straffbarhet då det visar sig vara att en hög andel av svenska medborgare medvetet begår brottet utomlands där förbud inte finns. Dessutom är hänvisningen till att en större samsyn ska råda innan ett undantag införs inte relevant. Många lagar tillkommer utan att samsyn råder och blir ett medel i att påverka i den riktning som lagstiftaren avser. Ett exempel är förbudet mot barnaga. Genom att ta bort kravet på dubbel straffbarhet vid köp av sexuell tjänst kan en sådan översyn påbörjas.

4.7.4 och 4.7.7 Utformning av straffskalan för köp av sexuell handling av barn samt att brottet bör benämnas utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling

Unizon tillstyrker att straffskalan för köp av sexuell handling av barn skärps samt att benämningen på brottet skärps från köp av sexuell handling till utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling. Det kan inte nog poängteras att barn alltid är skyddsvärda mot vuxnas sexuella eller våldsamma handlingar och att det självfallet ska vara så att köp av sexuell handling av barn alltid är ett utnyttjande och ett övergrepp.

4.7.5 Brottet köp av sexuell handling av barn ska gradindelas

Unizon avfärdar förslaget om gradindelning av brottet köp av sexuell handling av barn med argumentet att det finns en påtaglig risk att när vissa brott inom köp av sexuell handling av barn är mer straffvärda kan andra brott inom skalan ses som mindre allvarliga. Det är en signal som samhället inte ska sända ut. Att köpa en sexuell handling av ett barn ska alltid ses som ett allvarligt övergrepp.

5.8.3 En ny utformning av oaksamhetsbestämmelsen i 6 kap 13 § BrB

Unizon välkomnar ett förtydligande i oaksamhetsbestämmelsen där ansvar läggs på gärningsmannen och aldrig på barnet. Unizon delar utredarnas analys om att domstolarna gör stora variationer i oaksamhetsbedömningarna och att detta strider mot ett barnskyddsperspektiv. Dock anser Unizon att lagstiftaren bör gå ytterligare ett steg och inför ett så kallat strikt ansvar gällande åldersrekvisitet.

Stockholm 2016-10-18

Olga Persson

Generalsekreterare, Unizon

Zandra Kanakaris

Förbundsordförande, Unizon